

# Селінджер Джером Девід

## Біографія

ДЖЕРОМ ДЕВІД СЕЛІНДЖЕР

(1919 — 2010)

Письменник, який, не належачи бітничеському авангарду, духовно йому певною мірою близький, Джером Девід Селінджер народився 1 січня 1919 року в Нью-Йорку. Його батько Сол був єврейським торговцем м'ясними продуктами та сиром, імпортував яловичину з Європи, мати була ірландкою, католичкою. Можливо, цей іудейсько-кельтський дуалізм і вплинув на його своєрідний світогляд. Адже однією з важливих рис характеру є суперечливість. Те, що він був напівевреєм, викликало серйозний внутрішній конфлікт, зумовлений не так релігією, як соціальним статусом,— в ті часи був поширений расизм проти євреїв. Селінджер мав старшу сестру Доріс, дітей виховувала мати в дусі методизму. З батьком у Селінджера були прохолодні стосунки. Сол бажав, щоб Девід заробляв великі гроші, мав певну роботу з високим соціальним статусом, також він хотів, щоб Девід продовжив сімейний бізнес, а це майбутнього письменника зовсім не приваблювало.

У Нью-Йорку минуло дитинство, він мешкав з західного боку Манхеттена, там минули його перші шкільні роки. Селінджера вигнали з кількох приватних шкіл, через те що він не хотів навчатися. Далі він вчився у військовій школі "Веллі-Фордж" в штаті Пенсільванія, тоді ж починав писати. Це було його бажання там учитися, бо він хотів жити окремо від батьків. Однокласники згадують, що для нього було звичним бути в центрі уваги, він був дуже компанійським, умів розповідати веселі історії й анекдоти, але коли йшлося про гулянки з випивкою, він, як правило, не брав участі. Селінджер був капітаном фехтувальної команди.

Потім разом з батьком хлопець побував у Польщі,— там він знайомився зі специфікою морських перевезень м'ясних продуктів. Це мало його цікавило, та поїхав він охоче. Проте отримав дуже неприємні враження від скотообоєнь, після чого твердо вирішив цим не займатись. Огида до м'ясного бізнесу вилася в те, що він став вегетаріанцем. Під час поїздки він знайомиться з європейською культурою і вивчає німецьку мову.

Після цього Селінджер прожив десять місяців у Відні, ПОТІМ повернувся до Америки, в коледж Урсінус, але вже серед року втратив інтерес до навчання. Він не хотів навчатись у вищій школі (Ivy League) через її снобізм та тому, що був євреєм.

Певний час майбутній письменник відвідував літературні курси при Колумбійському університеті, що їх вів Віт Барнетт, редактор журналу "Сторі". Він казав, що Селінджер сидів в останньому ряду й дивився у вікно майже до кінця останнього семестру. Лише під кінець хлопець ожив, тоді він написав "Підлітки", перше оповідання (коли йому був 21 рік), яке Барнетт вирішив опублікувати в "Сторі", що було певним ризиком, адже в оповіданні не було нічого особливого. Селінджер не раз казав

своїм друзям, що колись він стане великим письменником. Увесь цей час він продовжував писати.

Потім він плавав в Індію та Карибським морем на шведському лайнері "Кунгсхольм", де організовував дозвілля туристів, і не припиняв писати оповідання для журналів та університетських збірок.

У 1942 році Селінджера призвали до армії, де він прослужив два роки. Він брав участь у Другій світовій війні у складі дванадцятого піхотного полку четвертої дивізії. Серцева аритмія зробила письменника непридатним для піхоти, але в армії він знаходився з початку мобілізації, а в 1944 році він у складі союзних військ брав участь у висадці на узбережжя Нормандії, був зв'язковим, служив у контррозвідці. На фронті було нелегко, і у 1945 році майбутній класик американської літератури потрапив до шпиталю з нервовим зривом. Пізніше він з презирством ставився до В'єтнамської війни й глузував з хлопців, які вербувалися. Гіркий і трагічний досвід воєнних років відіграв велику роль у формуванні його як письменника. У Німеччині він одружився з функціонеркою націонал-соціалістичної партії Сильвією, але невдовзі вони розлучились — він ненавидів нацистів так само сильно, як вона ненавиділа євреїв.

1945 рік був роком найбільшої творчої активності письменника, оповідання друкувались одне за одним. Цього ж року виходить у світ роман "Над прірвою у житті", який через кілька місяців посів перше місце в списку американських бестселерів. На той час з'явилися майже всі найвідоміші оповідання Селінджера, що увійшли до збірки "Дев'ять оповідань" (1953).

Після гучної популярності, викликані виданням роману, автор вирішив переїхати до Нової Англії, де й придбав собі заміський будинок в Корніші, неподалік від річки Коннектикут, штат Нью-Гемпшир. Його дім знаходиться досить далеко від сусідів, за містом.

Другою його дружиною стала Клер Дуглас (молодша за нього на п'ятнадцять років), у 1955 році, тоді ж він написав "Френні". Вони жили в Корніші. У 1955 році у них народилася донька Маргарет, пізніше — син Метью. Селінджер виявився непоганим батьком, зачаровував дітей своїми оповіданнями, але письменницька діяльність, спосіб життя автора псували відносини в родині. У цей час він пише кілька повістей про родину Гласів і, не завершуючи цикл, покидає літературу назавжди, вважаючи, що слава дуже йому шкодить. Він живе у своєму будинку, до найближчих сусідів кілька миль, відгородившись від навколишнього світу, відмовляється давати інтерв'ю, і запобігає всім спробам підняти завісу його приватного життя. Значну роль зіграло в цьому і його захоплення східними релігіями — буддизмом та індуїзмом, що добре помітно в останніх повістях. Проте вони не повністю полонили його, хоч були найбільш стійким його захопленням, стверджує дочка автора. Певний час він цікавився саєнтологією, але невдовзі покинув її, також він цікавиться гомеопатією, проводячи за заняттям нею більшу частину дня.

У 1966 році Селінджер розлучився з Клер і жив кілька місяців з вісімнадцятилітньою Джойс Мейнард, яка пізніше стала письменницею й 1998 року

видала книгу спогадів (вона ж продала його листи, проте вони були викуплені Пітером Нортоном і благородно повернуті автору). Потім певний час зустрічався з різними дівчатами (зокрема з Елейн Джойс). Схоже, що Селінджер намагався завжди тримати побіля себе юність,— теперішня його дружина Колін, колишня гувернантка його дітей, на п'ятдесят років молодша за нього.

"Над прірвою у житті"

Цей твір, над яким автор, як стверджують критики, працював під час війни, є центральним у прозі Селінджера. Дії роману відбуваються в переддень 1949 року, і перед нами постає Америка 50-х років, тобто повоєнного часу, настроєм якого відповідає психологічна атмосфера роману. Друга половина 40-х років в історії США — це період "холодної" війни. Американська реалістична література переживає кризу. Лозунгами дня стають користолюбство, споживацтво, прагнення до егоїстичного комфорту. У цій атмосфері штучного оптимізму з'являється роман Селінджера, який зробив свого роду переворот у громадській свідомості. Герой Селінджера першим звинуватив Америку в лицемірстві, самовдоволенні, розпусті. Письменник вибирає форму роману-сповіді, найбільш експресивну з усіх можливих романних форм.

Сімнадцятирічний Голден Колфілд, головний герой оповіді, перебуваючи на лікуванні в санаторії для нервово хворих, розповідає про те, що з ним трапилося близько двох років тому, коли йому було шістнадцять. Автор знайомить читача з героєм у момент гострої моральної кризи, коли зіткнення з навколишнім світом виявилось для Голдена нестерпним. Зовнішньо цей конфлікт зумовлений кількома обставинами. По-перше, після багатьох попереджень Голдена відраховують за неуспішність з Пенсі, привілейованої школи,— на нього чекає нерадісний шлях додому до Нью-Йорка, тим більше, що його було виключено з трьох інших коледжів з тих же причин. По-друге, Холден оскандалився і як капітан шкільної фехтувальної команди: через неухильність він залишив у метро все спортивне знаряддя своїх товаришів, і ціла команда змушена була повертатися до школи ні з чим. По-третє, Холден сам дає підстави для складних взаємин з товаришами. Він дуже сором'язливий, уразливий, часто буває просто грубим, розмовляє глузливо-поблажливим тоном з товаришами. Однак Холдена понад усе пригнічують не особисті обставини, а дух загального обману й недовіри між людьми, що панують у США. Його обурює відсутність елементарної людяності, навкруги він бачить обман і лицемірство. Брешуть і в привілейованій школі в Пенсі, заявляючи, що виховують сміливих і шляхетних юнаків, хоча насправді — самозакоханих егоїстів і циніків, переконаних у своїй перевазі над оточенням. Спортивні ігри, що ними захоплюються в школах, стають для нього символом поділу суспільства на сильних і слабких "гравців". Герой тяжко страждає від безвихідності, приреченості всіх його спромог збудувати своє життя по справедливості й щирості в людських стосунках, від неможливості зробити її осмисленою і змістовною. Вчитися для того, щоб зробитися пролазою, заробляти купу грошей, їздити на роботу на машині, грати в бридж,— таким уявляється Голдену життя більшості забезпечених американців,— це не для нього. Звідси його самотність, внутрішня ізоляція від навколишнього світу, повний розлад із

суспільством щодо головних життєвих цінностей, небажання прилаштовуватися під цей рівень. Голден, якому лише шістнадцять, ще не встиг звикнути до неписаних законів, що регулюють відносини людей в умовах соціальної нерівності. Він дуже хворобливо переживає перехід від світу дитячого демократизму у світ встановленого серед дорослих майнового розподілу; мріє рятувати дітей від прірви подорослішання. Більш за все в житті герой боїться стати таким, як усі дорослі. Саме цей бунт і привернув увагу всієї читаючої Америки, яка сприйняла роман як засудження соціальної апатії й бездумного конформізму. Особливо модним став роман серед молодшого покоління читачів ("втрачене покоління"). У той час бітники виступили за розкріпачення від влади речей, власності, і Селінджер створенням образу Голдена Колфілда випередив їх. Його герой почав, як і бітники, із заперечення і максималізму, але, на відміну від них, на цьому не зупиняється. Рух роману — це повільне звільнення героя від поверхневого ставлення до життя. Два дні .й дві ночі, що їх Голден проводить після втечі з Пенсі в Нью-Йорку, відіграли величезну роль у формуванні його як особистості. Сутенерство, проституція, відверте насилля, що з ними зіштовхується Голден, відкривають йому такі реалії світу, порівняно з яким усі його попередні біди здаються зовсім незначними. Разом з тим "широкий світ" дає можливість зустрітися з багатьма людьми, які мають багато привабливих рис. Випадкові зустрічі з попутницею в потязі, бесіди з Фібі впевнюють Голдена в хиткості позиції "тотального нігілізму". Він стає терпимішим і розсудливішим, у людях він починає знаходити й цінувати привітність, щирість і вихованість, вчиться розуміти життя, і його бунт набуває логічного завершення: замість втечі на захід Голден і Фібі залишаються в Нью-Йорку, бо тепер Голден упевнений, що втікати завжди легше, ніж залишатися і відстоювати свої гуманістичні ідеали. Він ще не знає, яка особистість вийде з нього, але він уже твердо впевнений, що людина сама жити не може.

Роман Селінджера є твором з непростою тематикою. Він наповнений складною символікою, тонкими ледь помітними мотивами, де ліризм оповіді поєднується з гумором, де сумну тональність різко змінює радісна й навпаки, де перед нами відкриваються складна й багатогранна система образів з тонким психологізмом у зображенні внутрішнього світу головного героя і його ставлення до інших персонажів. Усе це ставить повість "Над прірвою у житті" на рівень світових шедеврів ХХ століття. Імена головних персонажів мають тісний зв'язок з їх характером та їх роллю у творі, вони значущі, несуть у собі прихований зміст, що дає змогу краще зрозуміти персонажа.

Характер Голдена, його ідеали, переконання — все це відбивається на його імені, що має тісний зв'язок з його особистістю — особистістю неординарного підлітка, з його своєрідними поглядами, з його хворобливою і, здається, незвичною психікою, що став такий близький безлічі читачів у всьому світі. Ім'я "Голден" ("hold" — стримуватись) вказує на те, що він утримується від входження до суспільного життя, не сприймає всю фальш і облуду світу, який його оточує, проте не бунтує, а тільки стримується, щоб не стати одним із тих, кого він ненавидить; втілює не бунт, а лише неприйняття світу,

правил гри, які той нав'язує кожному,— лицемірства, облудності й фальші. Інше значення слова "holden" — той, що приховує,— характеризує ще одну Голденову рису — певну замкнутість у собі, прихованість. Серед дорослих, серед більшості друзів, навіть у своєї дівчини Саллі Гайс, він не знаходить порозуміння, тому свою головну мрію він довіряє тільки Фібі. Прізвище — Колфілд (Caulfield) — розкладається на дві частини. Слово "caul" має пряме відношення до теми дитинства в романі; означає мембрану, що захищає зародок від механічних ушкоджень і створює умови для його розвитку. Тут бачимо пряму метафору ідеалу Голдена — бути ловцем у житті, захищати дітей від жорстокості дорослих, від брудної лайки на стінах школи, рятувати їх від прірви подорослішання. Друга частина (field — поле) теж викликає асоціацію з його мрією, з полями жита. Ім'я й прізвище разом створюють стислий, але цілком точний портрет персонажа, де вказані його основні риси та поривання. В іменах інших персонажів теж втілені риси Голдена, через його ставлення до них, через символіку їх образів.

В образі Фібі найяскравіше втілюється любов Голдена до дітей. В імені Фібі можна знайти різні значення. Слово *phoebe* давньоанглійською та грецькою значить сяюча, що співвідноситься з її функцією просвітлення настрою Голдена в романі; також означає маленького птаха (чибіса), для якого характерний постійний рух, як і Фібі, тендітна, постійно в русі — танцює, сміється, пише історії, говорить про своїх друзів. Фібі сяє, мов світило, в житті Голдена, даючи йому справжнє щастя, вона завжди в його думках, впливає на його рішення, утримуючи його від необдуманих вчинків.

Саллі Гайс є обмеженою світською людиною, з якою Голден зустрічався, коли навчався в Пенсі. Він каже, що звик думати, ніби вона розумна, бо вона знає чимало про театри та літературу, але коли минуло достатньо часу, він побачив, що це не так. Та й після цього він був закоханий у неї, хоч і пам'ятав про свої справжні почуття, коли відчував раптовий потяг до неї. Її прізвище — Гайс — вказує на обманний туман (*haze*), що символізує те, як Голден нітиться під її поглядом, як вона затуманює його свідомість.

На образі Фейс Кавендіш розкривається ще одна грань характеру Голдена. Іноді він намагається виглядати дорослим, і куріння символізує його намагання здаватися старшим, а прізвище "Фейс" визначається, як підсолоджений жувальний тютюн, не пов'язано з курінням Голдена. Ім'я Фейс (*Faith*) виражає віру Голдена в те, що він може виглядати дорослішим.

Прізвище Джеймса Касла відбиває його високі ідеали. Він немов перебуває в замку, підносячись над своїми лицемірними однолітками. Він відмовляється взяти назад свої слова за будь-яких умов і вчиняє самогубство раніше, ніж його змусять це зробити. Джеймс виплигує з вікна, немов зі свого замку високих ідеалів.

Джеймс Касл також має відношення до мотиву падіння, що пронизує всю повість. Смерть Касла викликає паралель з поступовим падінням здоров'я Голдена.

Ім'я Еклі, вуграстого придурка, якого не приймають у товаристві, звучить схоже на вигуки *ouch* (зойк болі), *esch* та *ask* (вигуки огиди). Ім'я повністю відповідає характеру персонажа, вказує на його головні риси, на те, яку реакцію він може викликати. Він і

Голдена дратує, але водночас Голден жаліє його — на його прикладі він вказує на фальш, що панує у Пенсі.

Голден захоплюється Карлом Льюсом, головним чином через його інтелект — він має найвищий IQ у Вутонській школі. Голден вважає, що це єдине, що в ньому варте уваги. Прізвище Luce іспанською означає "світло". Знання — світло, незнання — темрява. Це найкраще характеризує Льюса й ставлення до нього Голдена.

Ім'я одного з негативних персонажів, Вард Стредлейтер, теж добре характеризує його. Прізвище цього героя перегукується зі словом straddle (широко розставляти ноги), що добре змальовує його вдачу, нахабність і самовпевненість.

Як бачимо, більшість основних персонажів мають імена, які багато про що можуть сказати: їхній характер, звички, ставлення до них оповідача і, через нього, самого автора.

Цікаво, що кожне покоління молодих американців по-своєму сприймало книгу Селінджера — через нігілізм до утвердження гуманістичних ідеалів.

Селінджер помер удома природною смертю в Нью-Гемпширі 27 січня 2010 року, у віці 91 рік. Інформацію щодо смерті надав син письменника, інформація також була підтверджена його літературним агентом.

#### ОСНОВНІ ТВОРИ:

"Над прірвою у житті", "Дев'ять оповідань", "Френні".

ЛІТЕРАТУРА: 1. Орлова Р.Д. Сэлинджер // Краткая литературная энциклопедия: в 9 т.— Т. 7.— М., 1975.— С. 300-301.; 2. Галинская И. Л. Философские и эстетические основы поэтики Дж. Д. Сэлинджера.— М.,1975.